فەلسەفەی جەستە

عەبدولموتەڵیب عەبدوڵلا

١٢ی شوباتی ٢٠٢٤ وتار

بێگومان زمان سروشتێکی تەمومژاویی هەیە. لە میانی لایەنە نادیارەکەی زمانیشدا ڕەگەزدۆزی بەرجەستە دەبێت، لێرەوەیە زمان گەمە دەکات و ئێمە گەمە بە زمان دەکەین. بە مانایەکی دیکە زمان گەمەکەری تێدایە وەك چۆن چەندین ڕێسا و یاسای تایبەت بە خۆی هەیە، کە هەندێکیان لەگەڵ یەکتر جیاواز و نێودژ دەکەونەوە. لەسەر ئەو بنەمایە دەمەوێ بڵێم هەر لە چاخی ناوەڕاستەوە بۆچوونی نێر و نێرسالاری دەڵێ: ئافرەتان لەپاش پیاوانەوە دێن، چونکە

وشەی (Female- مؤنث) لە وشەی (Male- مذكر) وەرگیراوە.. یان چونکە لە وشەی لاتینی (Femina) هەڵهێنجراوە، واتای وشەی (Femina)ش بە (ادنی ایمانا) دێت. ئەو دوالیزمییە هەر تەنها لە زماندا بەرجەستە نییە، هەڵبەتە مەبەستم ورووژانی پرسیاری زمان پێش بیرکردنەوە دەکەوێ یان بیرکردنەوە پێش زمان دەکەوێ، نییە؛ بەڵکوو بە گشتی مەبەستم وروژاندنی دوالیزمەکانە، واتە جگە لەو دابەشکردنە (نێر/ مێ) دەبینین فیکری یۆنان و فیکری سەدەکانی ناوەڕاست و ئاینەکانیش، جەستەی مرۆڤیان دابەشی دوو بەش کردووە، جەستە و ڕۆح. یەکەمیان هەڵگری لەناوچوون و دووەمیان نەمرییە. بێگومان وەك دەردەکەوێ ئەو تێڕوانینە بۆ جەستە لە ئاستێکی نزمی بیرکردنەوەدا خۆی دەبینێتەوە، بە بەراورد بە تێڕوانینی ئەمڕۆ بۆ جەستە. وەك چۆن ئەگەر ئەمڕۆ سەیری (Womina- امرأة) بکەین، دەبینین لە دەستەواژەی (Woe toman- الویل للرجل) هەڵێنجراوە. وەك چۆن ئەمڕۆ چەمکی جەستە وەك چەمکێکی سێنترالی سەیر دەکرێت، لەو بارەشەوە بزاڤی ئافرەتان ڕۆڵی سەرەکییان لە بڵاوکردنەوەی ئاگایی لەبارەی تێگەیشتنی جەستەدا گێڕاوە. بەم جۆرە ئەگەر دوێنێ گوتاری فیکری بۆ تەماشاکردنی جەستە کەوتبێتە نێو سیستمی ئەخلاقییەوە، ئەوە ئەمڕۆ قسە لەوە دەکرێت کە جەستە وەك شتێکی ماددی لە بنەڕەتدا لە هەموو بەها ئەخلاقییەکانەوە دوورە، نە پیرۆزە و نە پیس، بەڵکوو ئەوە بەهای ئەخلاقییە خۆی بە جەستەوە هەڵواسیوە، بێگومان ئەوەش بۆ سروشتی کۆمەڵگە و ڕۆشنبیریی نێرایەتیی باو دەگەڕێتەوە.

کەواتە جەستە ئەو زیندانە نییە وەك فەلسەفەی کلاسیکی تێیگەیشتووە، هەر تەنها سەرقاڵی ئارەزووەکان و شەهوەتەکان بێت، ئەوە جەستە نییە مرۆڤ دەخاتە ئاستی ئاژەڵ و بەها مرۆییەکان دەخاتە لەرزەوە، ئەو بۆچوونە سلبییە بۆ جەستە وەك چۆن مرۆڤایەتیی مرۆڤ ون دەکات، بە دیوەکەی دیکەش لە مانای حەقیقیی ژیان دوورمان دەخاتەوە. جەستە بۆ خۆی بە هەموو دەرکەوتە و ڕوخسارییەوە تەعبیر لە ژیان دەکات. ئەو زەوییەیە کە بە ژیانەوە پەیوەستمان دەکات، زەوی یەکەمە کە دەبێ لەوێوە پێشوازی لە ژیان بکەین و لەوێوە مامەڵەمان لەگەڵ ژیان ڕێک بخەینەوە. جەستە ئەو یەکەمەیە کە پەیوەستبوونمان بە ژیان ڕادەگەیەنێت، ئەو پردەیە کە ڕابردوو و ئێستا و داهاتوومان بە یەکەوە دەلکێنێ، جەستە شیاوێکی بێکۆتاییە، بۆیە هەمیشە لە بزاڤی بەردەوامدایە، هەمیشە بە دوای ئاسۆ نەبینراوەکانەوەیە.

جەستە و دەروون

ئەگەر وای دابنێین کە جەستە هەر تەنها بابەت بێ لەو شوێنەدا کە دەتوانین ببیبنین و دەستی لێ بدەین و بە میتۆدی زانستییەوە دیراسەی بکەین، ئەوە لە دیدی فینۆمینۆلۆژیدا ناتوانین لە پەیوەندیی نێوان جەستە و دەروون تێبگەین، چونکە ئەو جەستەیەی کە بابەتە، جەستەی من نییە، بەڵکوو جەستەی ئەوی دیکەیە وەك دەیبینین، یان ئەو لەشە خاوەیە کە لە ژووری توێکاریی پزیشکی داوای توێکاریی کراوە. بەڵام جەستەی تایبەتی من وەك (مۆریس میرلۆپۆنتی 1908-1961) دەڵێت: «دەرك ناکرێت وەك چۆن بابەتە دەرەکییەکان دەرك دەکرێن، بەڵکوو من دەژیم، ئێستا لە ناوەوەدا زیندووم».

(ڕێنێ دیکارت Rene Descartes،1586-1650) جیاوازیی لە نێوان جەستە و دەروون دادەنێ، هەر یەك بە سەربەخۆ لە ئەوی دیکە تەماشا دەکات، هەر یەکێکیشیان جەوهەری خۆی هەیە کە لە ئەوی دیکە جیا دەبێتەوە. دەروون جەوهەری سەربەخۆی خۆی هەیە و ماهییەتەکەشی بیرکردنەوەیە. جەستەش جەوهەری تایبەت بە خۆی هەیە و ماهییەتەکەشی درێژبوونەوەیە. بۆ ئەو جیاکردنەوەیەش سێ بەڵگە دەخاتە ڕوو: بەڵگەی یەکەم، بەڵگەی هەنووکەییە، لە هێنانی ئەو بەڵگەیە دیکارت دەیەوێ بڵێ مرۆڤ دەشێ لە هەموو ئەو شتانەی دەوری داوە، هەتا ئەو جەستەیەی کە تێیدا نیشتەجێیە، خۆی ڕووت بکاتەوە و تەنها لە ڕێگەی دەروونەوە بڵێ هەم، چونکە ئەو ڕووتکردنەوەیە بوونی ئێمە ڕەت ناکاتەوە، کەواتە بوونی ئێمە لە دەروونەوەیە نەك جەستەی مادییەوە. بەڵام ئەو جەستەیەی کە خۆمان لێی داماڵی ناتوانێ دەروون ڕەت کاتەوە، چونکە دەروون (جەوهەری بوونە)، ئەوەش بەڵگەیە بۆ ئەوەی جەوهەری دەروون لە جەستە جیا بکەینەوە. بەڵگەی دووەم: بەڵگەی یەکتاییی دەروونە، واتە دەروون قابیلی دابەشبوون نییە، دەروون بە یەکتا دەژمێردرێت و دابەش نابێ، ناتوانین دەروون بەش بەش بکەین، ئەگەرچی دەروون هەندێ شتی دەوێ وەك من دەمەوێ بگریم، من دەمەوێ بخەوم/ من دەمەوێ پێبکەنم... هتد لە ویستە کردەییە شێوە جیاوازەکان، بەڵام هەموو ئەو ویستە کردەییە شێوە جیاوازانە لە ناوەڕۆکدا یەکن و بۆ تاکە دەروونێك دەگەڕێنەوە، خودی دەروون بە هەموو ئەو ویست و کردە جیاوازانە هەڵدەسێ، ئەوەش هەرگیز دابەشبوون نییە، بەڵکوو ئەوە تاکێتیی دەروون دەسەلمێنێ و تەواو پێچەوانەی جەستە دەکەوێتەوە، چونکە جەستە دابەش دەبێ بۆ هەردوو دەست، هەردوو قاچ، سەر و سك و... هتد، ناشێ هەردوو دەست سەر بە هەردوو قاچەکان بن، وەك چۆن ناشێ سك بە هەردوو دەستەوە پەیوەست بێت، بەم جۆرە پەیوەستبوون بە بەشەکان جیاوازە و ناشێ بۆ یەك ڕەگەزییان بگەڕێنینەوە، ئەوەش یەکێکی دیکەیە لە جیاوازییەکانی نێوان جەستە و دەروون. بەڵگەی سێیەم: دەروون دەرك بە زانیارییە سادەکان دەکات، لێرە دیکارت مەسەلەی فەنابوون (مردن) و (نەمری) دوای مەرگ

بەرجەستە دەكات، جەستە دوای مردن قابیلی لەناوچوونە، بە پێچەوانەی دەروون كە بە نەمری دەمێنێتەوە، ئەگەرچی بەڵگەی ئەو مانەوەیەش نە لە پسپۆری ئەودایە و نە لە پسپۆری فەلسەفەدایە، بەڵكوو شتێكە دەكەوێتە سەرووی عەقڵی بەشەرییەوە و هیچ بەڵگەیەكی زانستی بە دەستەوە نییە، پەنابردنە بەر ئەو مەسەلەیە لە تایبەتمەندییەكانی لاهووتە نەك فەلسەفە. بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا مەسەلەی مردن و نەمری لای دیكارت بە یەكێك لە جیاوازییەكانی جەستە و دەروون دەژمێردرێت. كەواتە ئەوەی دیكارت پێی دەڵێ فیكری ڕووت یان سەربەخۆ ئەوەیە كە دەكەوێتە نێو دەروونەوە، بەرانبەر ئەوەش جەستە دیار و لە بەرچاوە و دەشێ بكەوێتە ژێر كاریگەریی سرووشت و دەوروبەر، جەستە دەوروبەر ئابڵووقەی داوە، جەستە پێویستی بە ڕاڤەكردن و لێكدانەوە نییە، چونكە دیارە و نادیار نییە، بە پێچەوانەی دەروون كە نادیار و تەمومژاوییە. بەیەكگەیشتنی نێوان جەستە و دەروونیش لای دیكارت شتێكی ڕۆحییە، تا ئەوەی لە مردندا لێك جیا دەبنەوە.

جەستەی فینۆمینۆلۆژی بە هەموو مەبەست و نیازەكانیەوە ئەوەیە كە جەستە هەر تەنها جەستە نییە، هەر تەنها ئەندامێك نییە، كە فیزیۆلۆژیا و زانستی دەروونی ئەزموونگەرا تێیدا ڕەنگ بداتەوە. وەك دەزانین جەستە مۆركێكی وجوودیی هەیە، بۆیە لەگەڵ شۆڕشی فینۆمینۆلۆژیادا تەواوی وێناكردنەكان بەرانبەر جەستە لە ڕەگەوە هاتنە گۆڕان، چونكە فینۆمینۆلۆژیا گەڕانەوەیە بۆ خودی شتەكان وەك چۆن هەن. هەڵبەتە یەكەم ئەزموونی مرۆڤ لەگەڵ ژیان لە ڕێگەی جەستەوەیە، لە ڕێگەی جەستەوە مرۆڤ تەعبیر لە خودی خۆی دەكات. (ژان پۆل سارتەر 1905-1980) دەڵێت: «جەستە ئەو ئاوازەیە كە لە ڕێگەی هیچ ئامرازێكەوە ناتوانرێ تەعبیری لێ بكرێت، تەنها لە ڕێگەی خۆی نەبێت.»

(سپینۆزا، باروخ ئۆر بێندیك (SPINOZA, Baruch or Benedict 167-1632) فەیلەسووفی هۆڵەندی دامەزرێنەری ڕێبازی ئەندازەخوازی لە فەلسەفەدا، پێی وایە جەستە و دەروون یەك بوونن. ئەو بیركردنەوەیە لەوێوە هاتووە كە پێناسەی سپینۆزا بۆ (جەوهەر) تەواو پێچەوانەی پێناسەی دیكارت بۆ جەوهەر دەكەوێتەوە. ئەگەرچی دیكارت لەبارەی جەستە و دەروون لە ئەرستۆ و ئەفلاتوون جیا دەبێتەوە، لای دیكارت مرۆڤ دەروونی هەیە، جەستەش تەواو لە دەروون دەكات: جەوهەرێكی سەربەخۆی هەیە، كە دەجووڵێ، دواتر بە تەنیا لە جەستەدا چارەسەر دەبێ و دەجووڵێ، بەپێی مادیبوونی جووڵەی میكانیكی كە دەروون هیچ بەشدارییەكی نییە. دەروون بۆ خۆی سەربەخۆ نییە، ئەوە مرۆڤە، جەستە جەوهەرە، پەیوەندیی نێوان جەستە و دەروون، پەیوەندییەكی جەوهەرییە و جەوهەری سێیەم بەرهەم دەهێنێ ئەویش

جەوهەرە، لەبڕیگەی ئەویشەوە "بۆ خۆی سەربەخۆ دەبێت" ئەگەر دیکارت بنەمای پێناسەکەی بۆ وشەی "جەوهەر" ئەرستۆییانە بکەوێتەوە، واتە ئەوەی کە هۆکارە بۆ خود، لەو لۆژیکەوە "خودا" هەموو ئەوە بێ کە هەیە و خودا تاکە جەوهەر بێت، ئەوە جەوهەر پێکهاتووە لە یەك جەوهەر ئەویش خودایە، لێرەدا جەوهەر یەکە بەڵام حاڵەتەکان فرە و بێکۆتایین. بەو مانایەی ئەوەی هەیە ماهییەتی ئەوە، بێکۆتا لە خەسڵەتەکان، بەڵام خەسڵەت لای سپینۆزا ئەوەیە کە عەقڵ لە جەوهەری فیکر و درێژبوونەوەدا دەرکی دەکات. واتە سپینۆزا جیاوازی لە نێوان جەوهەر و وجوودی بێمەرج و دنیای شتەکان یان حاڵەتە بێکۆتاییە فەردییەکان و هەر یەك لە جەستەی و فیکری دەکات. عەقڵی بێکۆتا دەتوانێ دەرك بە جەوهەری بێکۆتا بکات، لە هەموو شێوە و دەرکەوتەکانیدا. بەڵام عەقڵی مرۆیی کۆتائامێز ناتوانێ وەك شتێکی بێکۆتایی دەرك بە ماهییەتی جەوهەر بکات، تەنها لە دوو ڕوخساردا نەبێت، ئەویش درێژبوونەوە و فیکرە. ئەو دوو خەسڵەتەش دوو پێداویستین بۆ جەوهەر. هەموو خەسڵەتێکیش لەو خەسڵەتانە پێك دێت، مرۆڤ تەنها دوو خەسڵەت دەرك ناکات، ئەویش خەسڵەتی لێکدان (لێکدان لای سپینۆزا هەڵچوونی جەوهەرە). واتە ژمارە بێکۆتاییەکان لە فیکر، لە سروشت، یان لێکدانێك کە خەسڵەتی درێژبوونەوەی لێکدانەکانە، یان لێکدانێکە لە لێکدانەکانی خەسڵەتێك کە جەستە دیاری دەکات بەوەی کە وەك خەسڵەتێکی دیکە لێکدانێکە لە لێکدانەکان کە مرۆڤ نایناسێ، مرۆڤ نایناسێ بەو مانایەی کە لێکدانێکە لە لێکدانەکانی خەسڵەتی فیکر و لێکدانێکە لە لێکدانەکانی خەسڵەتی درێژبوونەوە. بەرانبەر ئەوەش دەروون دوو لێکدان دیاری دەکات، پەیوەندیی ئەو دوو لێکدانە (واتە درێژبوونەوە و فیکر) لێکدانێك بەرهەم دەهێنێ ئەویش مرۆڤە. مرۆڤ لای سپینۆزا ئەو مەخلوقەیە کە پەیوەستە بە حاڵەتی درێژبوونەوە (جەستە) و حاڵەتی فیکر (دەروون).

مرۆڤ لە دووتوێی ئەو دوو حاڵەتەدا بەشێکە لە سروشت. سپینۆزا یەکبوونی ئیرادە و عەقڵ بەرز دەکاتەوە و پێی وایە ڕەفتاری مرۆڤ بە دوای پارێزگاریکردنی خود و بەرژەوەندییە کەسییەکاندا دەگەڕێت. ئەو فیکرە میسالییە لەبارەی ئازادیی ئیرادە ڕەت دەکاتەوە و ئیرادە بەوە پێناسە دەکات کە هەمیشە لەسەر پاڵنەر وەستاوە. لە هەمان کاتدا دەڵێت لەوانەیە ئازادی وەك ڕەفتارێک لەسەر مەعریفەی پێویست وەستابێت. هەڵبەتە ئەو ڕاڤەکردنە بۆ ئازادی ڕاڤەکردنێکی ڕووتە و مێژوویی نییە.

سپینۆزا مرۆڤ وەك گواستنەوە بۆ مرۆڤ (لە مرۆڤەوە بۆ مرۆڤ) دیاری دەکات. پارێزیکردن لە مانەوە، ناشێ کردەیەکی دەروون بێت و بکەوێتە دەرەوەی جەستەوە، هەر دەبێ جەستە و

دەروون لە هەمان ئاستی هێز و کاردا بن بۆ پارێزگاریکردن لە مانەوە. بەم جۆرە سپینۆزا بەیەکەوەبوونی ئۆنتۆلۆژی دەخاتە ڕوو، ئەویش ئەوەیە کە دەروون جەستەی بینراوە و لە لایەکی دیکە خەسڵەتی بیرکردنەوەی هەیە. دەروونی بینراویش خەسڵەتی درێژبوونەوەی جەستەی هەیە، ئەویش بوونە.

جەستە و لەش

(هۆسرەل ئەدمۆند (1938-1859) Edmund Husserl لە کتێبی (ڕامانە دیکارتییەکان) جیاوازی لە نێوان جەستە (الجسد) و لەش (الجسم) دەخاتە ڕوو. لەش لە ڕێگەی کات و شوێن و دەرککردنە هەستییەکانەوە گرفتەکانی خۆی چارەسەر دەکات. هۆسرەل پێی وایە گرفتی لەش بەرە بەرە دەبێتە گرفتێکی بەدوایەکداهاتوو یان خولئامێز، واتە: لەش، خوازە، ڕەمز... لەوێشەوە فەلسەفە هەوڵ دەدات تەعبیری لێ بکات و ئاراستەمان بەرەو دنیای خۆی دەبات، چونکە هەتا هەستیش بۆ خۆی دەکەوێتە نێو لەشەوە.

(ئیمانۆیل لێڤیناس 1906-1995 Emmanuel Levinas) دەڵێت: «من لەشی من نییە، هەتا بە ئەوی دیکەوە بەند نەبم، بەر لەوەی بە جەستەی خۆیشمەوە بەند بم.» واتە بە ڕای لێڤیناس ئەوە ئەوی دیکەیە وا دەکات من لە دایك بم، جا ئەوە چ بە بایۆلۆژیاوە بەند بێت، یان لە ڕێگەی دەستبازی و هەوەسبازییەوە بێ.

ئەگەر شوێنگەی لەش ئەوە بێ کە شوێنێ داگیر دەکات، ئەوە لەشی مرۆڤ ئەوەیە کە تۆ پێك دێنێ و تۆی تێدا دەردەکەوێت، ئەو شوێنەی کە لێی لە دایك دەبیت، ئەو شوێنەیە کە ئارەزووەکانی تێدا دەردەکەوێت و دەردەکەوێت کە ئێمە چ جۆرە بوونەوەرێکی ئەخلاقین؟! ئەو ئاماژەیە ڕاستەوخۆ پەیوەندی بە کرۆمۆسۆمەکانی لەشی مرۆڤەوە دەکات، چونکە بیرکردنەوەیەك هەیە پێی وایە هەموو خەسڵەتە ئەندامییەکان فیزیاوین و دەکەونە ژێر کاریگەریی (DNA)، واتە جین و پرۆتین و سیفەت. بەو مانایەش دەوروبەر و ژینگەی تایبەت و فشاری دەوروبەر هیچ لەو سیفەتانە زیاد و کەم ناکات. هەر لەبەر هەندێش لە 19ی ئاداری 2003 (نیکۆلای سارکۆزی)ی فەڕەنسی یاسای ئاسایشی ناوەخۆی دەرکرد، کە جەخت لەسەر پەنجەمۆری تاوانبار دەکاتەوە.

وەك دەزانین كۆی ئەو بیرورِا جیاوازانە لەبارەی کرِۆمۆسۆم و ژینگە و فشارەوە دەكەونە نێو ئەنترۆپۆلۆژیای سروشتی و ڕۆشنبیری و كۆمەڵایەتییەوە... بەڵام سەدەی بیستەم جەختی لەسەر واقیع كردەوە و پێی وایە هەموو ڕووداوێک بە زەروورەت كردەیەكی كۆمەڵایەتییە، بەو مانایەش لەش بۆ خۆی لە ڕاستیدا جگە لە بەرهەمێكی ئەو پێكهاتە كۆمەڵایەتییە-ڕۆشنبیرییە شتێكی دیكە نییە. كەواتە هەر كۆمەڵگەیەك خاوەنی لەشی خۆیەتی وەك چۆن خاوەنی زمانی خۆیەتی. هەر وەك زمان، دەشێ لەش بكەوێتە ژێر ئیرادەی كۆمەڵایەتییەوە و دەشێ بكەوێتە ژێر ئیرادەی یاسا و كەش و كاریگەریی دەرهاوێشتەكانی ڕۆژانەوە، لەگەڵ ئەوانەشدا لەش واقیعێكی كەسییە.

بزاڤی بونیادگەری و فۆكۆ وای دەبینن كە لەش هەر تەنها دەقێكە كە ڕۆشنبیری نووسیویەتی، بەو مانایەش لەش دەبێتە خەیاڵ و كۆمەڵێك نواندنی عەقڵی و وێنەیەكی نەستیی ئامادە. لەو بیركردنەوەیەدا تاكەڕێگەیەك بۆ ڕووبەڕووبوونەوەی ڕۆشنبیریی باو هەڵوەشانەوەی ئەو دەقەیە لە ڕێگەی بەرهەمهێنانی دەقێكی دیكەوە.

جەستەی ئازاد

ئەگەرچی مرۆڤ لەسەر زەوی دەژی، بەڵام هەر لە سوكرات و ئەفلاتوونەوە تا بە شۆڕشی فینۆمینۆلۆژیا دەگات، جەستەیان وەك زیندانی ڕۆح بینیوە و لەوێشەوە بە ئارەزووەكانیان لكاندووە، دەمەوێ بڵێم ئەو دیدە مرۆڤ لە مانای زەوی دوور دەخاتەوە. بەڵام جەستە لای (فریدریک نیتشەFriedrich Wilhelm Nietzsche 1844-1900) بە هەموو ڕوخسار و دەركەوتەكانیەوە بۆ خۆی ژیانە و ڕووكارەكانی هێز دەنوێنێ، فیكرەی جەستە لە فیكرەی ڕۆح و دەروون جوانترە، جەستە زەویی یەكەمە، پابەندبوونمان بە ژیان ڕادەگەیەنێت، بۆیە پێویستە وەك چۆن پێشوازی لە ژیان دەكەین بە هەمان شێوەش جەستە بخەینە پێشەوە، چونكە جەستە پردێكە لە نێوان ڕابردوو و ئێستا و داهاتوودا، شیانێكی بێكۆتاییە، بۆیە بێ وەستان هەمیشە لە جووڵەدایە و هەوڵی كەشفكردنی ئاسۆ نادیارەكان دەدات. بەم جۆرە ناتوانین بەبێ جەستە قسە لە بیركردنەوە بكەین.

بێگومان مرۆڤ لە ڕێگەی جەستەوە هەیە، ژیانیش بە دڵنیایی بەبێ جەستە دەكەوێتە نێو وەهمەوە، كەواتە ژیان ژیانی جەستەیە، لێرەوە بڕواهێنان بە جەستە جێگیرترە لە بڕواهێنان بە ڕۆح (دەروون). كەواتە ئەگەر ژیان لە دەرەوەی جەستە لە وەهم بكات، چۆن دەشێ لە

دەرەوەی جەستە قسە لە بیرکردنەوە بکەین؟ ئەوە جەستەیە بیر دەکاتەوە، یان بە شێوەیەکی وردتر بیرکردنەوە لە جەستەوە هەڵدەقوڵێ. لە لای نیتشە جەستە کۆمەڵێك هێزە بەیەکەوە ئیرادەی هێز دروست دەکەن، هەر لەوێشەوە کە جەستە دەبێ بە خاوەنی ویستی هێز، مژدەی مرۆڤی باڵا ڕادەگەیەنرێ و شیانی چوونە نێو بازنەکانی زەمەنی بەدوایەکداهاتوو و گەڕانەوەی ئەبەدی ڕێگەی بۆ خۆش دەبێت.

وەك دەردەکەوێت نیتشە تێگەیشتنی تەقلیدیی بۆ جەستە و ڕۆح بەتاڵ دەکاتەوە، پێی وایە دەشێ هیچ پەیوەستبوونێك لە نێوان جەستە و ڕۆحدا بوونی نەبێت، واتە دوالیزمییەتی جەستە و ڕۆح هیچ بەهایەکی نییە.

سەرچاوەکان:

- بۆ زێتر شارەزایی بڕوانە (جان جاك لوسیركل، عنف اللغە، ترجمە و تقدیم: د. محمد بدوی، النظمة العربیە للترجمة، بیروت-لبنان، گ2 2006، ص100-101.

2 - ە.س.پ. ل101.

3 - فلسفة الجسد، میشیلان مارزانو، ترجمە، نبیل ابو صعب، بیروت، 2011، ص57.

4 - علاقە الوعی و الجسد، 2/7/2007. و سپینوزا باروخ او بندیکت 1632-1677، بڕوانە ئینتەرنێت.

5 - فلسفة الجسد، میشیلان مارزانو، ص 57،58، ص61، ص86، ص90، 95.

6 - فریدیریك نیتشە، هكذا تكلم زرادشت، ترجمة، فلكس فارس، دار القلم، بیروت- لبنان، ص33.

7 – ە.س.پ. ل57.